

ACHTERGROND

Tweede Kamer stemt voor ruimere inzage in adoptiedossiers. 'Gaaf niet ver genoeg', zeggen belangengroepen

Adoptie Ruim twee maanden na de excuses aan afstandsmoeders en afgestane kinderen heeft de Tweede Kamer dinsdag vrijwel unaniem een voorstel aangenomen voor ruimere inzage in afstands- en adoptiedossiers. Alleen D66, de partij van minister Letschert, stemde tegen. Belangengroepen hebben „dubbele gevoelens” over het voorstel.

Christel Don

22 september 2026 om 19:43 • Leestijd 5 minuten

Luister Deel Leeslijst

Staatssecretaris Claudia van Bruggen biedt excuses aan, omdat meisjes en vrouwen tussen 1956 en 1984 onder grote druk hun kind moesten afstaan. — FOTO JEROEN JUMELET / ANP

Toen Miriam Smit (59) begin dit jaar haar adoptiedossier opvroeg bij het Nationaal Archief, verwachtte ze al dat er informatie zou zijn weggelakt. „Je hoort dat van andere geadopteerden, en inderdaad bleek er van alles gezwart”, vertelt Smit, die in 1967 werd afgestaan. Zo waren de namen van Smits adoptieoem en - tante verwijderd, die ze gewoon kent, net als namen van medewerkers van instanties, maar ook informatie over haar pleegbroertje dat twee jaar in hun adoptiegezin had gewoond. Dat laatste raakte haar en haar oudere zus - met wie ze het archief bezocht - het meest. „Voor mijn zus was onze pleegbroer als familie, zijn vertrek was met name voor haar en mijn adoptiemoeder traumatisch. We hoopten meer informatie over de omstandigheden van toen te vinden.” Waanzin, noemt Smit het, „dat zo'n archiefmedewerker, die niets met jouw geschiedenis te maken heeft, door je hele dossier gaat en beslist wat voor jou belangrijke informatie is. Dat kan toch alleen ikzelf bepalen?”

Zo'n beoordeling hoort bij de inzageprocedure van het Nationaal Archief. Wie zijn dossier opvraagt, krijgt het pas te zien nadat medewerkers per document hebben afgewogen welke informatie de aanvrager mag zien. Tegenover diens belang staat de privacy van anderen die in het dossier voorkomen: biologische en niet-biologische familieleden, medewerkers van instanties, andere betrokkenen.

[Door een amendement](#) op initiatief van CDA-Kamerleden Jeltje Straatman en Eveline Tijmstra, waar de Kamer dinsdag vrijwel unaniem mee instemde, moet die afweging voortaan vaker in het voordeel van de geadopteerde uitvallen. De Hoge Raad oordeelde al in 1994 dat het recht van een kind om te weten van wie het afstamt, zwaarder weegt dan de wens van de ouder om dat geheim te houden. Maar in de Archiefwet stond die voorrang nergens vermeld. Het amendement zet het er alsnog in, wat betreft informatie over de biologische ouders, grootouders, broers en zussen, en alleen voor dossiers die bij het Nationaal Archief liggen.

”

Voor veel geadopteerden is dit de sleutel tot antwoorden over hun geschiedenis

Kamerlid Jeltje Straatman – over weggelakte gegevens in adoptiedossiers

Het archief mag dan alleen nog iets achterhouden bij kans op 'onevenredige schade' voor zo'n familielid, en moet uitleggen waarom. Dat geldt ook voor interlandelijk geadopteerden, al gaan hun oudere dossiers bij het Nationaal Archief vooral over de goedkeuring van de adoptieouders en staat daar weinig in over hun biologische familie.

Volgens Straatman gaat haar amendement om meer dan alleen namen. In oudere familiedossiers staan ook bijzondere gegevens over familieleden, zoals een opname van de biologische moeder in een verslavingskliniek. Die informatie wordt nu vaak weggelakt, laat Straatman in een schriftelijke reactie weten, terwijl die iets kan zeggen over waarom een moeder afstand deed van haar kind. „Voor veel geadopteerden is dit de sleutel tot antwoorden over hun geschiedenis.”

Afstandsmoeders en afgestane kinderen vragen al jaren om [onbelemmerde toegang](#) tot hun dossiers. In april 2024 sprak de Kamer zich daar in twee moties voor uit: de regering moest zorgen voor 'gezamenlijke onbepaalde en volledige toegang', en alle afstands- en adoptiedossiers van overheidsinstanties en private instellingen moesten naar het Nationaal Archief. Het kabinet wil die toegang verbeteren in nieuwe adoptiewetgeving, die nog in voorbereiding is. Dat duurt volgens Straatman te lang, want veel moeders en kinderen zijn inmiddels op leeftijd. Excuses horen gevolgd te worden door daden, schrijft ze, doelend op de excuses die de staat deze zomer aanbood aan afstandsmoeders, -vaders, en -kinderen.

Lees ook

Het kabinet komt met officiële excuses aan afstandsmoeders en hun kinderen. Wat betekenen die? 'Ik wil horen dat de overheid medeverantwoordelijk is geweest'

Dubbele gevoelens

Belangengroepen hebben dubbele gevoelens over het aangenomen voorstel. „Vooropgesteld: wij zijn heel blij dat de Kamer onze toegang wil verruimen, maar het voorstel gaat nog niet ver genoeg”, zegt Barbalique Peters, bestuurder bij Verleden in Zicht, dat de belangen van afgestanen behartigt. „Wij willen alles kunnen inzien, want alle informatie kan existentieel zijn en zaken verduidelijken over waarom je bent afgestaan, de omstandigheden waarin je opgroeide en wie daarbij betrokken waren. En juist op dat vlak wordt nog veel weggelakt.” Dat vindt ze wrang, omdat staatssecretaris Claudia van Bruggen (Justitie en Veiligheid) [bij haar excuses](#) nog zei: „Het gebrek aan informatie is pijnlijk en wreed, want ieder flintertje aan informatie is waardevol en kan een ontbrekend stukje van jullie puzzel zijn.” Peters: „Dan kun je daarna niet doorgaan met zwartlakken en het achterhouden van informatie.”

Een belangrijk pijnpunt is dat het de stichting „volstrekt onduidelijk” is hoe de belangenafweging van een archivaris tot stand komt. Zelf kon Peters haar

volledige dossier inzien, waarbij ze ook „zeer privacygevoelige informatie” over haar familieleden te zien kreeg. „Wat we te zien krijgen hangt dus af van hoe een archivaris de privacywet interpreteert. Die interpretatie vinden wij vaak subjectief, willekeurig en ondoorgrondelijk.” Peters staat momenteel een andere afgestane bij die bezwaar maakt tegen het Nationaal Archief, omdat in zijn dossier soortgelijke informatie was weggelakt die voor Peters wel leesbaar was.

”

Wat mij frustreert, is de arrogantie van instanties die voor mij denken te bepalen wat goed voor me is, net zoals ze dat zestig jaar geleden voor mij en mijn moeder deden

Miriam Smit – werd in 1967 afgestaan

Ook Miriam Smit herkent dat. Toen zij eenzelfde document dat ze bij het Nationaal Archief inzag later bij het Noord-Hollands Archief opvroeg, waren sommige namen die eerder gezwart waren daar wel gewoon zichtbaar. „Wat mij frustreert, is de arrogantie van de overheid en andere instanties die voor mij denken te bepalen wat goed voor me is, net zoals ze dat zestig jaar geleden voor mij en mijn moeder deden”, zegt Smit.

Sinds een deel van de afstands- en adoptiedossiers van de Raad voor de Kinderbescherming in juni 2024 naar het Nationaal Archief ging, zijn er 920 inzageverzoeken gedaan, waarvan geen enkele is afgewezen. Hoe vaak iets is afgeschermd, houdt het archief niet bij. Wel laat het archief weten zich „altijd in te spannen om zoveel mogelijk informatie aan geadopteerden te verstrekken”, omdat het recht op informatie over de eigen afstamming „een fundamenteel recht is, dat zwaar weegt”. Er zijn echter gevallen waarin de privacy van iemand anders zwaarder weegt, „en waarbij dus informatie moet worden geweigerd”. Die privacy is beschermd door de AVG en het mensenrechtenverdrag, en „aanpassing van de Archiefwet door dit amendement door te voeren kan die grens niet oprekken”, aldus het archief.

Brief met eigen verhaal van de moeder

In [de toelichting](#) van het voorstel worden ook afstandsmoeders meermaals genoemd. Toch geeft het amendement vooral geadopteerden en hun nakomelingen een sterkere positie. Volgens Straatman kan het voor moeders indirect wel iets betekenen, omdat meer openheid kan helpen als moeder en kind elkaar zoeken. Bij stichting De Nederlandse Afstandsmoeder vinden ze dat verschil opmerkelijk en onrechtvaardig.

„Moeders en kinderen moeten dezelfde rechten hebben”, zegt voorzitter Ellen Venhuizen. „Ook wij willen complete inzage in ons dossier, en ook in dat van onze afgestane kinderen, wat nu niet altijd kan.” Dat moeders hun dossier liever niet met hun kind delen, heeft volgens haar niet altijd met privacy te maken. „De inhoud van de dossiers klopt vaak niet, en het beeld dat daarin van moeders kan worden geschetst is bijzonder negatief.” Dat maakt een hereniging niet makkelijk. „Je kunt als moeder dan wel jouw versie van de geschiedenis vertellen, maar zo’n dossier weegt voor een kind soms toch zwaarder.”

Moeders pleiten er daarom al langer voor een brief met hun eigen verhaal aan hun dossier te kunnen toevoegen. Het kabinet beloofde na de excuses te onderzoeken hoe dat kan. Bij het Nationaal Archief kan het voorlopig niet: aan een overgebracht dossier mag niets worden toegevoegd. Wel wordt onderzocht of de brieven in een apart archief kunnen worden bewaard, dat samen met het adoptiedossier kan worden ingezien.

Lees ook

Excuses aan afstandsmoeders, -vaders en kinderen:
‘De schaamte zat decennialang aan de verkeerde kant’

Om tafel

Minister Letschert (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, D66), verantwoordelijk voor de Archiefwet, had het amendement ontraden, omdat het volgens haar niets zou veranderen aan de huidige praktijk. Gegevens over anderen in het dossier,

zoals medische informatie, moeten vanwege de privacywet hoe dan ook worden afgeschermd. Op haar eigen partij na volgde de Kamer haar dinsdag niet in dat advies: alle andere fracties stemden voor.

Eerder zegde de minister toe om met Kamerleden, belangenorganisaties en staatssecretaris Van Bruggen om tafel te gaan, om te bespreken „hoe het nu kan dat we op dit punt een verschil van opvatting hebben”. Dat gesprek staat inmiddels gepland: op 9 oktober ontvangen Letschert en Van Bruggen onder meer stichting Verleden in Zicht en stichting De Nederlandse Afstandsmoeder in Den Haag. Nu het amendement is aangenomen, zal het daar ook moeten gaan over hoe het Nationaal Archief de nieuwe regel moet gaan toepassen. Straatman wil intussen blijven zoeken naar „de snelste wettelijke route” om de toegang ook bij andere archiefdiensten te verruimen.

Lees ook

Demissionair kabinet zet per direct punt achter adopties uit het buitenland

Maak NRC jouw voorkeursbron op Google

Bij Google kan je nu zelf aangeven welke nieuwsbronnen jij vaker wil zien in je zoekresultaten. [Meer informatie](#)

 Kies NRC als voorkeursbron

Deel

Mail de redactie

KIND EN JEUGD

Ook kinderboekenschrijvers zien de leeslust afnemen - hoe lok je het kind een boek in? ‘Tijdens het schrijven voel ik die schermen trekken’
4 uur geleden

Kinderen aan hun lot overlaten in onveilige noodopvang is moreel onverdedigbaar
6 uur geleden

MEER VAN CHRISTEL DON

Rebecca Solnit: ‘Ik geloof niet dat we in slechtere tijden leven dan vroeger’
22 juli 2026

Excuses aan afstandsmoeders, -vaders en kinderen: ‘De schaamte zat decennialang aan de verkeerde kant’
2 juli 2026

Het kabinet komt met officiële excuses aan afstandsmoeders en hun kinderen. Wat betekenen die? ‘Ik wil horen dat de overheid medeverantwoordelijk is geweest’
1 juli 2026

Ministerraad besluit unaniem tot officiële excuses aan afstandsmoeders en hun afgestane kinderen
13 april 2026

Wat doe je als man als je seksistisch gedrag ziet? Stel jezelf vier vragen, zegt deze onderzoeker

10 april 2026

Dilani Butink verliest zaak tegen de staat over frauduleuze adoptie uit Sri Lanka. 'Deze uitspraak is voor mij onnavolgbaar'

7 april 2026

 De journalistieke principes van NRC

NRC

NRC

Over ons
Werken bij
Auteursrecht
Privacy
Leveringsvoorwaarden
NRC Code
Onze app
Archief
Adverteren
E-book

Mijn NRC

Neem een abonnement
Inloggen
Account aanmaken
Digitale krant
Mijn abonnementen
The New York Times
Nieuws uit de regio
Service & bezorging
Nieuwsbrieven
Privacyvoorkeuren

Contact

Redactie
Opinieredactie
Colofon
Klantenservice
De ombudsman
AdSales
Familieberichten

NRC-websites

Mediahuis NRC
NRC Carrière
NRC Webwinkel
NRC Lezersfonds

